

STANOVICKO

1358 - 2008

STANOVICE

Tato oblast ležící v Karlovarském kraji, cca 17 km od města Karlovy Vary se skládá ze tří katastrů a to k.ú. Stanovice (306 672 m²), k.ú. Dražov (1 115 363 m²) a k.ú. Hlinky (28 931 m²).

První nesporné stopy trvalejšího lidského osídlení na Karlovarsku máme ze střední doby kamenné.

Slované vnikli na území dnešní Stanovické farnosti kolem 5.-6. století po Kristu, v té době bylo pokryto hlubokými lesy a močály. Staří Slované byli pastevci a zemědělci. Stavěli si chýše blízko sebe. Tak vznikaly první vesnice. Usedlíci v nich dědili tato obydlí a polnosti po svých předcích, dědech. Proto se říkalo těmto osadám dědiny. Chýše byly roubeny z dřevěných klád, vězely částečně v zemi, obloženy byly proutím a kryty travou nebo slámou. Měly jednu jizbu, teprve později se z předsíně vyvinula druhá jizba. V jizbě bývala tři okna, dvě směrem na náves a jedno ze strany vchodu. V jizbě bývalo několik prostých hrubých lavic, na nichž se sedělo i spalo. Truhlice sloužila místo skříně.

Dobytek neměl ustájení a pásal se volně v přírodě, později v ohradách. Majetek rodu byl společný. Z rodu vznikl semknutý kmen, kdy v čele stál vojvoda, staršina z nejmocnějšího rodu. Naši Slované byli pohané a náboženství byla směs víry v kouzelnou moc předmětů, víry v duchy, uctívali předky, dědy. Skutečná božstva Slovanská - př. Perun, Veles, Dažbora, Radovan, se objevují až později. Do 12. století u nás panovalo dvouvěří. Byli tu pohané, ale i novokřesťané. Křesťanství přináší do našich zemí první znalost písma.

Život v této době se odráží i v názvech osad, kopců, říček, potoků, pozemků.

Stanovice mají podle názorů historiků slovanský původ, o čemž svědčí i nejstarší jméno obce - Stanovišť (znamenalo to původně vojenské stanoviště či hlídka). Dále chalupy v obci byly stavěny po slovanském způsobu do kruhu.

I ve Stanovicích je mnoho takových názvů. Stanovice - Stanoviště, Tanovic, Donavic, Donawitz. Ještě ve 12. století je počet Němců v našem kraji nízký. Až koncem 12. století začali Přemyslovci - Přemysl Otakar II. zvat na svá území Němce. V té době se mění i názvy obcí na německé.

Církev je v područí panovníka, šlechta staví kostely a zabírá polnosti. První zmínka o Stanovickém kostele je z 19. června roku 1358. Podle historie byl kostelík postaven tehdejšími pány z rodu Hrabšiců. Kostel byl malý a prostý, snad i ze dřeva. Samy Stanovice byly neveliké - 10 či 12 domků. V té době byly Stanovice samostatnou plebanií - farností. Stanovická fara v té době byla nejvýstavnější budovou ve Stanovicích.

č.p. 59

č.p. 64

Stanovice v datech

r. 1355

stanovickému kostelu dal majetkový základ Boreš II., držitel území.

11. 2. 1407

se stává pánem Oldřich Zajíc z Reisenenburka

9. 9. 1414

poprvé jsou v majetku německé šlechty (Jindřich z Plavna), po husitských válkách získal kraje katolický německý rod Schlicků - Matyáš Schlick

od r. 1482

Stanovická farnost v zástavě u Arnošta hraběte von Gleichenu

r. 1489

spor u vrchnostenského soudu - Hornoslavkovští žádají o zákaz vaření piva ve Stanovicích a spor vyhrájí

r. 1520

král Ludvík prohlásil Bečovské panství (patří sem i Stanovice) za svobodný dědičný majetek

r. 1550

přechází všichni páni k Luteránskému protestantství

r. 1570

prodáno panství se Stanovicema Kašparu Colonna (svobodný pán z Welsu), spravuje ho Anna Karolína Schlicková do r. 1594

r. 1585 - 1625

stanovický kostel spravován protestanty. Protestantská stanovická matrika vedena od 1597 až do roku 1630.

Po bitvě na Bílé hoře byli kněží vyzváni na změnu víry nebo na nucený odchod. Pokatoličtění ve Stanovicích docíleno strachem z konfiskace majetku.

r. 1771 - 1772

Kruté zimy a největší hladomor. Ve stanovické pamětní knize je dochována ústní tradiční vzpomínka na tento hladomor. Obilí se ve Stanovicích sušilo po troškách na plotech a kůlnách. Korec (tehdejší míra) obilí se kupoval za 50 zlatých a to prý tenkrát byla polovina slušné chalupy. Vrchnost rozdělovala mezi lid obilí. K zákroku císařovny Marie Terezie byla do Čech dopravena mouka a obilí.

Stanovice v číslech

r. 1840 - 102 domů ve Stanovicích a 693 obyvatel

r. 1900 - 115 domů a 990 obyvatel

r. 1939 - 180 domů a 958 obyvatel

r. 1950 - 73 domů a 330 obyvatel

r. 2000 - 86 domů a 255 obyvatel

V současné době žije ve Stanovicích 293 obyvatel a 92 domů.

č.p. 65

č.p. 66

Stanovice se rozrůstaly, lidé se živili zemědělstvím, lesnictvím, průmyslem a řemeslem, obchodem a dopravou.

První představený obce jmenován r. 1885 - p. Falb.

Zajímavosti

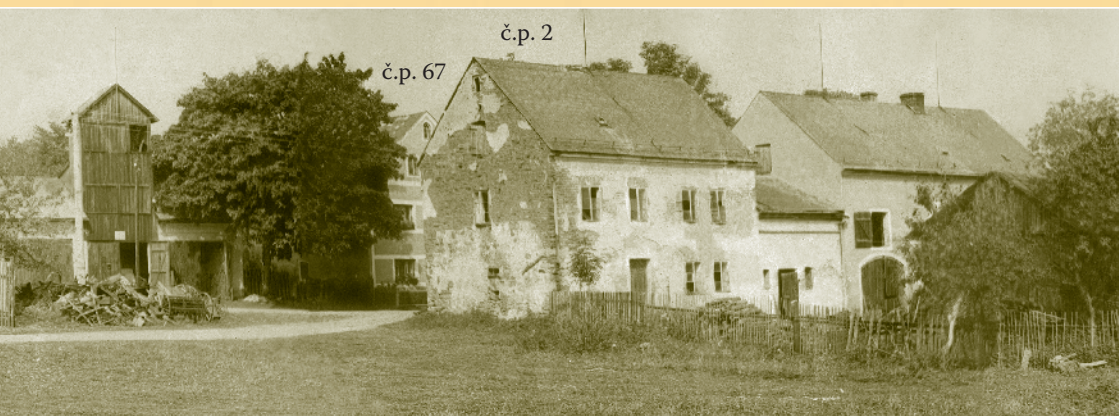
V roce 1770 bylo za vlády Marie Terezie nařízeno očíslování domů. Ve Stanovicích byl proveden soupis a očíslování domů v r. 1771.

Dům č. 1 Stanovický statek, zvaný Hainův dvůr, býval nejvýstavnějším statkem celé farnosti. Bydlel zde asi rychtář a při číslování domů za vlády Marie Terezie tak dostal čestné číslo „1“. Poté zde bydlel Dr. Antonín Hain. Studoval ve Vídni, jako plukovní lékař prodělal kolem roku 1849 revoluci v Břescii a v roce 1859 tažení ve Veroně. Kolem roku 1882 působil jako vrchní štábní lékař v Sarajevě a v roce 1883 po penzionování se usadil na

svém statku. Přestavěl jedno křídlo statku, v němž si upravil byt, který byl dlouho pietně uchovávan rodinou. Byl vyznamenán rytířským řádem císaře Františka Josefa. V roce 1884 založil nadaci částkou 15.000 zlatých k podpoře tří studentů bydlících ve Stanovicích. Dr. Hain zemřel roku 1885. Byl jednou z nejvýznamějších postav obce.

Tento statek byl průkopníkem nových hospodářských metod, např. první samonapáječky dobytka jako první zřízení zde.

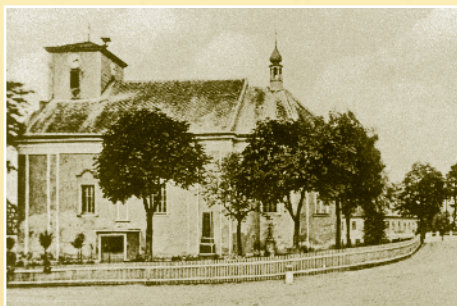
č.p. 2

č.p. 67

Po dosídlování je statek držen panem Pavlem Piškaninem, poté zabrán JZD Stanovice a v restituci vrácen zpátky rodině Piškaninů. Statek je v současné době restaurován a je to dominanta obce Stanovice.

Dům č. 35 Stával zde vrchnostenský dvůr, poté patří rodině Hergetů. Dnes ho vlastní potomek paní Věra, provdaná Šnajdarová.

Dům č. 72 Půllánní statek rodu Kuglerů. Po roce 1945 obydlen rodinou Matoušů, dodnes potomci vlastní tento objekt (chráněná památka).

Stanovický hřbitov

Nejdříve se nacházel v blízkosti kostela, kolem roku 1840 nechal farář prostor okolo kostela zavést dobrou hlinou, založil kolem živý plot, vysadil hlohy. Díky péči se tato část obce změnila v pěkný parčík.

Nový hřbitov (nejen pro stanovické občany) byl založen za vsí od silnice do Nových Stanovic. Do roku 1836 se pochovávalo na obou hřbitovech. V říjnu roku 1858 pak převzala

stanovická obec umrlčí komoru dnešního hřbitova. Za starých dob stával na hřbitově jediný hlavní velký kříž a nad hroby malé dřevěné kříže. Stavění pomníků je záležitostí velmi pozdní. Okolní osady - Březová, Pila, Kolová - pochovávaly až do roku 1945 do Stanovic. V roce 1918 byl vypracován nový hřbitovní plán. Dodnes se hřbitovní plán schoďuje s původním návrhem.

Požáry ve Stanovicích

Několikrát hořelo, v plamenech se ocitl farní domeček, ovocný sad za farní stodolou, ten byl zcela zničen. Faráři zůstalo pouze to co měl na sobě a z kostela zůstaly jen holé zdi. Díky hasičům byly uchovány věci uložené ve farním sklepe. Škody byly obrovské.

Farář se nastěhoval do č.p. 71, který byl téměř nový. Byl postaven roku 1880. Dodnes je v majetku obce a jsou v něm pronajímány obecní byty.

Roku 1905 byly vypracovány plány na novou faru, ale budovat se začala až r. 1915. Koncem r. 1916 stavitel Manner předal hotovou stavbu.

Domek č.p. 43 Zcela lehl popelem. Jeho číslo přebírala budova, kterou v roce 1932 dostavěla stanovická spořitelna a záložna. Tento dům byl v majetku obce Stanovice a nyní ho vlastní pan Dudek. Jsou v něm pronajímány byty, byla zde hospoda, klubovna pro děti.

Domy č.p. 34 a 87 Zcela vyhořely. Byl to největší požár v obci. Velkou ztrátou bylo zničení čtyř zvonů. V roce 1906 došli od firmy J. Grossmaiera u Inšpruku v Rakousích čtyři nové zvony. Během války ale všechny zvony byly zrekvírovány. Byl založen sbor pro zřízení zvonů. Nové zvony byly posvěceny farářem Nesswethou dne 15. 7. 1925.

Farář Neswetha měl pronajatý domek - vlastníkem rod Schlossbauerů.

Dům č.p. 14 Tento starý domek vypadal jako stanovická dřevěná škola - chebský styl - byl zbořen a toto číslo dostala vilka vystavěná hudebníkem a kapelníkem stanovické a hasičské kapely Heřmanem Jakobem. V roce 1945 vilku převzal hodinář František Rytíř, původem z Jižních Čech - starý pamětník, který domek obývá dodnes.

Dům č.p. 114 Byl původně hospodářskou budovou a byl postaven v roce 1882. Před druhou světovou válkou byl dům v držení výrobce likérů Adolfa Reise, ten si v přízemí zřídil vinárnu. Od roku 1947 je dům v držení Moravana z Velké Bíteše Františka Kadery, jenž provozoval živnost jako jediný pekař pro Stanovice a okolí.

Stanovická přehradní nádrž

V České republice na Lomnickém potoce (pravostranný přítok Teplé) v Slavkovském lese. Sypaná hráz 60 m vysoká, 142 ha, objem 24,2 mil. m³, hluboká 54 m. Vodárenský a ochranný význam.

Roku 1874 byl založen nejvýznamnější spolek Sbor dobrovolných hasičů, který má své trvání dodnes.

Dne 7. září 1848 byl vydán patent o zrušení poddanství. V roce 1849 bylo okresním soudem Karlovy Vary zřízeno 30 obcí, jakožto nových správních útvarů s volným obecním výborem a obecní radou. Zmizeli rychtáři, mezi nimiž byl ve Stanovicích Pavel Gotssel, Petr Raif a kolem roku Martin Wagner. Do čela obce byli postaveni představení obce. Prvním, v roce 1885, byl pan Falb. Ve Stanovicích se hodně stavělo v tak zvaném chebském stylu, který ovládl časem veškeré obytné stavebnictví. Když vyhořela stanovická fara, byla obnovena rovněž v tomto stylu.

V roce 1860 byl vydán zákon zakazující na venkově obytné domy ze dřeva. Z doby rozkvětu chebského stylu uvádíme překrásný dvůr č. 73 ve Stanovicích. Býval to čtvrtlánní

statek rodu Philippů. Po druhé světové válce zde hospodařila rodina Norkova. Pak se dostal do majetku JZD, byl neosídlen, pustl a nakonec byl zbořen. JZD Stanovice hrozila pokuta, ale nakonec o ní bylo upuštěno.

Zanikla jedna z největších památek obce (ve stejném stylu byl vystavěn i dům č. 72).

Po válce se na stanovickou faru přistěhoval ustanovený český administrátor Dalibor Lounek, který vedl farní kroniku a díky kterému jsou zachovány záznamy dějin Stanovic až do konce druhé světové války. Dalibor Lounek dokončil Dějiny Stanovic a Stanovické farnosti léta Páně 1957.

Dne 1. 1. 1976 byly připojeny k obci Stanovice obec Dražov a obec Hlinky.

DRAŽOV

Leží cca 17 km jižně od Karlových Varů. Širší okolí lemuje Císařský les, Tepelská vrchovina, Doupovské hory. Obec sestává ze dvou částí - Horní a Dolní Dražov. Patří sem i vzdálená místa v okolí - dnes je to zbořeníště statků - kdysi č.p. 119 - LOHWASSERHOF - dnes tzv. salaše u Nových Stanovic. Název obce vznikl složením dvou slov TROSS-družina, vozatajstvo a AW-cesta. Počestěním se z TROSSAW mění na Drassau.

Charakteristika obce

Počet obyvatel se měnil podle politických poměrů. V roce 1938 bylo zde 136 domů s číslem popisným a 805 obyvatel. Rozloha 1.264 ha pozemků včetně lesů. Dominantou obce je kaple sv. Víta. Kaple je v majetku obce Stanovice. Hřbitov byl hned za kaplí, který byl již dávno zrušen.

Byla zde obecní škola (dnes soukromý majetek), obecní úřad (soukromý majetek), hasičská zbrojnice.

Horní část Dražova leží na svahu mezi pahorky a údolím. Dolní část kopíruje údolí, kterým protéká Dražovský potok a potůček Gallawa. Na východní straně leží hora Trauben, dnes Uhelný vrch. Na západ Hutbühl (zalesněný kopec mezi Horním a Dolním Dražovem), od severu na jih probíhá Dražovský potok. Ten sbírá vodu z okolí Bochova, Chlumku, z potůčku Gallawa a před Novými Stanovicemi se vlévá do Stanovické přehrady. Na severu leží Dražovský vrch - Silberberg - vpravo za Dražovem směrem na Stanovice.

Historické události

Poprvé se tento název objevuje v Darovací listině českého krále Václava IV.

z **22. 12. 1387** jako „celnice na Cheb“.

Dále se s tímto názvem setkáváme ve veřejném dopise Boreše z Reisenburka z roku **1398** rychtáři Streissenovi v Dražově.

r. 1651 - sčítání lidu - v Dražově 258 osob a v rodinách 4-6 dětí

r. 1654 - „Berní rula“ - seznam plátců daní - bylo v Dražově 17 sedláků, 37 chalupníků, 1 zahradník. Sedlák Křištof Kraus má právo šenkovat panské pivo a mít kovárnu. V Dražově jsou 3 mlýny:

- Jan Neurer - mlýn na jedno kolo + pila, u dnešního rybníka

- Jakub Pleiner - mlýn na jedno kolo „moučný“, dnes vlastní Pavelkovi

- Martin Schmidt - mlýn na jedno kolo, po požáru zbořen, byl to tzv. Albert Mühle, poslední v údolí

r. 1756 - zanechal Martin Falb testament, odkazující 1000 guldenů na stavbu kaple

r. 1763 - položen základní kámen a roku 1766 dokončena stavba kaple sv. Víta

r. 1765 - kupuje obec Lohvaserův dvůr a zřizuje první školu

r. 1771 - provedeno číslování domů a přidělena čísla popisná, celkem 81 domů.

r. 1800 - postavena nová zemská silnice směr Karlovy Vary - Bečov. Vedla přes obce Březovou, Stanovice, Dražov, Hlinky, Vodnou

r. 1847 - se uvádí, že Dražov má 118 domů, 790 obyvatel

r. 1852 - shořela budova školy (byla dřevěná),

postavena nová, kterou navštěvuje 103 žáků a roku 1870 byla rozšířena, počet žáků je 150

r. 1872 - obnovena věž Dražovské kaple - pošta zřídila doručovatele pro Dražov

r. 1879 - ve stodole č.p. 30 vznikl veliký požár, který zničil 5 usedlostí i školní budovu - založen sbor dobrovolných hasičů - p. Füssl první velitel

- vznikla Hasičská kapela - první kapelník Eduard Häring z Dolního Dražova

r. 1881 - je 930 obyvatel, z toho 4 židé bydleli v domě č.p. 27

r. 1883 - u cesty do Stanovic vykopána studna. Byla v ní voda i v době sucha.

r. 1885 - v Dražově zřízena pobočka Reifeisenbank

r. 1891 - vzniklo první pěvecké sdružení, dirigent byl Anton Potzl a sbormistr učitel Wotruba

r. 1902 - při návštěvě císaře Františka Josefa přítomni i dražovští hasiči.

r. 1905 - vdova Theresie Krauzová z č.p. 92 nechala pro Dražovskou kapli postavit nový oltář - 18. 11. vysvěcen

r. 1919 - velká chřipková vlna si vybrala v Dražově 14 obětí

r. 1930 - vysvěceny 3 nové zvony pro dražovskou kapli, slavnost zvonů se konala na počest této události

r. 1931 - postavena budova obecního úřadu, dnes rekreační chalupa

r. 1933 - Dražov napojen na elektrický proud

r. 1940 - zahájena stavba kanalizace Dražova

r. 1962 - zrušena škola

Zajímavosti

Nejvyšší bod Dražovského katastru - Traben neboli Uhelný vrch - 773 m.n.m. Těžila se zde železná ruda, která se vozila na hutě na Pilu. Dále se zde těžilo uhlí, které obsahovalo až 15 % montánního vosku. Ten se z uhlí dostával benzoem. Továrna uvedena do provozu roku 1908 a fungovala až do roku 1924.

HLINKY

Katastr Hlinek je součástí Karlovarské vrchoviny. Secesní část navazuje na jižní část katastru Dražova. Převážná část katastru se svažuje severním směrem od vrcholu Hůrka. Terén je zvlněný s několika údolními zářezy v jihozápadním směru. V severní části se nachází vlastní obec. Nejvyšším místem katastru je vrchol Hůrka 817 m.n.m. Hlinky jsou nejvýše položenou obcí celého území - obce Stanovice. V místech kde dnes leží obec se těžil koncem 18. století kaolin.

Asi 200 m na západ od Hlinek stával tzv. Panenský dvůr a podle místního názvu se mu říkalo Bukovina (Buchwald). Toto místo bylo historickým počátkem obce Hlinky a do roku 1775 se názvu Bukovina užívalo i pro vznikající Hlinky.

Kolem roku 1830 měla obec 57 domů, 348 obyvatel a dva hostince. Při sčítání lidu v roce 1900 měly Hlinky 72 domů, 554 obyvatel

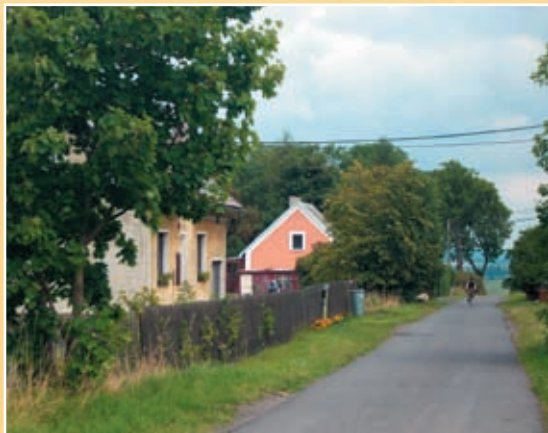
německé národnosti. V květnu 1939 bylo v obci 437 obyvatel a 128 domácností. Zemědělstvím se živilo 221 osob, průmyslem a řemeslem 136 lidí, dále zde byli lidé zaměstnaní v dopravě a obchodu. 22 lidí mělo samostatné povolání.

Po Mnichovské dohodě bylo pohraničí obsazeno německými vojsky, dále následují známé válečné události. Konec války, vysídlování, území osidlováno osídlenci z vnitrozemí, Slovenska, cizinci. Tento fakt znamená přetrhání vazeb na tento kraj a noví obyvatelé si začínají pozvolna utvářet svůj vlastní vztah. Živí se převážně zemědělstvím.

Stávající zástavba je situována na mírně se svažujícím severním svahu mezi vrchy Kameník - 723 m.n.m. a vrchem Hůrka - 817 m.n.m.

Stávající zastavěné plochy obce slouží především k bydlení – venkovského typu. Zástavba je tvořena liniovou zástavbou podél komunikací, která je přerušována prolukami a většími plochami po zaniklých objektech. Stávající zástavba pochází většinou z konce minulého století, v této době obec získala dnešní podobu.

Z předválečných pozemkových map je patrné, že v průběhu poválečných let došlo k zániku velké části objektů.

Největší dominantou tohoto území byla zemědělská hospodářská budova ve středu obce podél silnice. Bohužel se do dnešních dní nedochovala. Z původních staveb obce se do současnosti dochovala budova školy. Škola byla ve Hlinkách založena, aby děti nemuseli docházet do školy ve Stanovicích. Ještě v roce 1957 byla pouze jednotřídka a v roce 1964 je písemně doložena jako všeobecná škola – dvoutřídka. Roku 1972 je škola zrušena a objekt slouží Pionýrské organizaci. Ta jej nevyužívá, mění se na ubytovnu. Chátrá a posléze ho obec prodává. Dnes je v soukromých rukách.

Významnou stavbou byl také Panenský dvůr na Bukovině, měl překrásnou polohu s výhledem do tepelského údolí. Ve Stanovických matrikách je o něm zmínka jako o dvoře vrchnostenském roku 1622. Bohužel ani tato památka se nedochovala.

Uprostřed cesty mezi Dražovem a Hlinkami na bývalé zemské cestě se nachází Russberg-Sazný kopec. Dodnes jsou na něm patrné základy zpuštělého dvorce.

Hůrka u Hlinek je vodním předělem. Vody na východ odtud odtékají do říčky Střely. Tudy také odtéká zámecký potok, pramenící pod Hůrkou a zásobuje rybník v Hlineckých lesích, kdysi oblíbené koupaliště. Je to překrásný kout a navštívili ho i mnozí významní návštěvníci Karlových Varů a to včetně tehdejšího prezidenta republiky Antonína Zápotockého. Tamní polesí se považuje za ráj houbařů.

V dřívější době chodili občané obce všude pěšky, nebylo žádné autobusové spojení. Až po válce se začala autobusová doprava rozvíjet a koncem roku 1950 byla linka zavedena do Dražova a nedlouho poté i do Hlinek.

Odlehlé končiny po válce lákaly pro špatné spojení, zásobování jen málo. Dnes se obec postupně rozvíjí a doufáme, že bude tato lokalita zajímavá, jak pro rekreaci tak hlavně pro bydlení.

NOVÉ STANOVICE

Vznik obce souvisí s pálením dřevěného uhlí. Na vzniklé pasece byla koncem 18. století vrchností povolena výstavba domků zemědělským dělníkům pracujících při vrchnostenském dvoře.

V roce 1813 je uvedeno v Nových Stanovicích 24 obyvatel.

Nové Stanovice patří v této době k Bečovskému panství, které v té době spravuje vévoda Fridrich Alexandr Beaufort-Spontini.

Hejtmanstvím patřily Nové Stanovice pod Karlovy Vary. Kolem roku 1840 je zde 28 domů a 173 obyvatel. Do roku 1927 zde přibýly ještě čtyři domy. V roce 1900 měly Nové Stanovice 32 domů a 217 obyvatel. Při sčítání lidu v roce 1991 žilo v Nových Stanovicích 6 osob.

I tuto oblast zasáhly válečné a poválečné události. V poledne 12. září 1944 provedli Američané letecký nálet na Karlovy Vary a dne 19. března 1945 padlo 10 amerických pum u Nových Stanovic na Močidlech.

Nejcitlivějším znamením blížící se fronty byl příliv válečných běženců. V únoru 1945 bylo ubytováno ve Stanovicích a Nových Stanovicích 422 osob.

Po odsunu Němců v letech 1946 - 1950 byla obec převážně opuštěná. Dnes je trvale obydleno 7 domů. Ostatní objekty slouží převážně jako rekreační chalupy k víkendové a letní rekreaci. Všichni obyvatelé musí dojíždět auty (není zde autobusové spojení) jak za práci, tak za nákupy. Občanská vybavenost zde není žádná. Pouze v blízkých Stanovicích.

Významné budovy, stavby doložené archivními a matričními zápisy v Nových Stanovicích jsou:

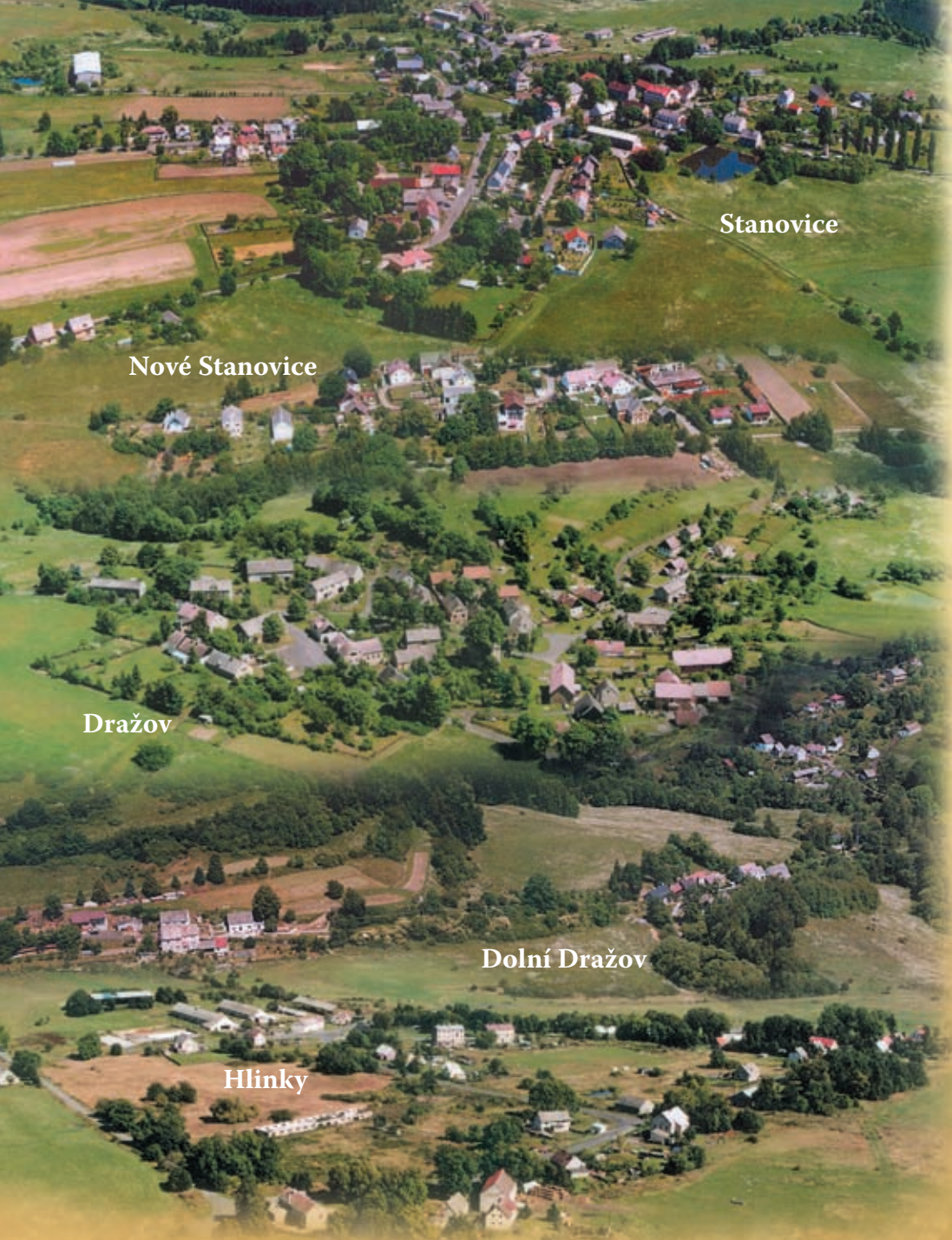
Vrchnostenská ovčárna spolu s vrchnostenskou fořtovnou byla nejstarší budovou (přibližně roku 1790). Tento objekt byl r. 1838 zbořen.

Hospodářská usedlost s pekařskou pecí je ze začátku 19. století. Byla zachována a dnes slouží jako rekreační chalupa.

Školní budova, zděná z roku 1883, sloužila jako škola do roku 1945. Později jako JZD Stanovice. Dnes je v soukromých rukách a slouží k trvalému bydlení a částečně k zemědělským účelům.

Dům s vyhlídkovou zvoničkou je z poloviny 19. století. Byla to dříve nejvýstavnější budova Nových Stanovic. Dříve zde býval hostinec.

Obec si ponechala původní charakter, je soustředěna k příjezdové komunikaci. Vesměs jsou objekty postaveny roku 1945.

Stanovice

Nové Stanovice

Dražov

Dolní Dražov

Hlinky

Obec Stanovice, Stanovice 44, 360 01 Karlovy Vary
tel.: 353 972 221, e-mail: ou@obecstanovice.cz
Vydáno za podpory Ministerstva kultury.